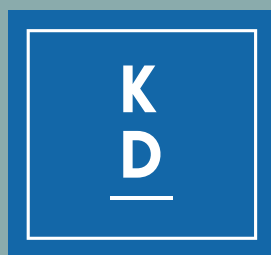

JÄMSTÄLLD VÅRD

SATSNING PÅ FORSKNING
KRING KVINNOSJUKDOMAR

OKTOBER 2020

JÄMSTÄLLD VÅRD

Smärta, obehag, psykiskt lidande och rädsla. Det är vardag för många kvinnor runt om i landet. Det beror på att kvinnosjukdomar och åkommor som främst drabbar kvinnor är underbeforskade, underdiagnostiserade och underbehandlade. Det innebär i praktiken att kvinnors fysiska problem, välmående och hälsa inte tas på allvar. Det är ett stort jämställdhetsproblem i Sverige.

EN JÄMSTÄLLDHETSFRÅGA

Forskningen kring kvinnohälsa är eftersatt, och det leder till att kvinnors fysiska problem inte utreds ordentligt. Obehandlad eller underbehandlad PMS/PMDS, endometrios, klimakteriebesvär, PCOS och förlossningsskador skapar stort lidande i många kvinnors liv. Det orsakar smärta, obehag, psykiskt lidande och rädsla.

Var tionde kvinna har endometrios. Var åttonde har polycystiskt ovariesyndrom (PCOS). De är folksjukdomar. Ändå finns det skrämmande lite kunskap om dem. Även andra sjukdomar så som IBS, lipödem och fibromyalgi finns det väldigt lite forskning kring. Det är en rad olika sjukdomar, men med en gemensam nämnare – det är främst kvinnor som är drabbade.

KVNNOR SKA HA SAMMA RÄTT TILL VÅRD

Att vara kvinna har stor betydelse för hälsan och tillgången till sjukvård. Det beror på att det saknas kunskap kring många av de sjukdomar som endast drabbar kvinnor och sjukdomar där kvinnor är kraftigt överrepresenterade.

En gemensam nämnare för dessa sjukdomar är att det, utöver bristfällig forskning, ofta saknas nationella riktlinjer. Det gör att diagnostisering blir svår och att utvecklingen av behandling inte går framåt.

Det mänskliga lidandet kopplat till dessa sjukdomar är stort. Kvinnor beskriver ofta att

vardagen påverkas negativt av sjukdomen i sig men också av att de känner sig begränsade i sina mål och drömmar kring familj, fritid och karriär. Bristande vård och behandling medför även stora samhällsekonomiska kostnader genom exempelvis psykisk ohälsa, arbetsbortfall, sjukskrivningar samt vård och behandling.

Därför måste kunskapsläget höjas kring orsaker och olika aspekter av så kallade kvinnosjukdomar.

FÖREBYGGANDE KRING FÖRLOSSNINGSSKADOR

Enligt en OECD-rapport ligger Sverige relativt högt gällande allvarliga bristningar vid förlossning. I Sverige drabbas mellan 4–10 % av de 100 000 kvinnor som föder barn varje år, av den svåraste graden av vaginala förlossningsskador. Finland och Norge ligger långt före i arbetet med att undvika förlossningsskador. Kristdemokraterna anser dock att det behöver tas fram särskilda riktlinjer för förlossningsskador, och i samband med det bör även en kompetensutveckling ske för personal inom förlossningsvården om hur förlossningsskador kan förebyggas.

NATIONELLT FORSKNINGSPROGRAM

FÖR ATT STÄRKA KVINNORS HÄLSA

Kristdemokraterna anser att forskning kring kvinnors hälsa och kvinnosjukdomar kräver särskild uppmärksamhet.

Programmet ska stimulera forskning om sjukdomar, skador och besvär som drabbar främst kvinnor så som, PMS/PMDS, klimakteriebesvär, endometriosis, polycystiskt ovariesyndrom (PCOS), och lipödem.

Det är även angeläget att det föreslagna forskningsprogrammet stimulerar forskning kring infertilitetsproblematik, missfall och

dödfödda barn. Likaså kvinnors hälsa under en graviditet, förlossning och den efterföljande vården.

Vetenskapsrådet bör därför ges i uppdrag att inrätta ett nationellt forskningsprogram kring kvinnors hälsa och kvinnosjukdomar. Programmet bör tilldelas 100 miljoner kronor per år 2021 - 2023. Resurserna öronmärks inom regeringens föreslagna ram på anslag 3:1 inom utgiftsområde 16 (utbildning och universitetsforskning).

FAKTA

Några av de många sjukdomar som har omfattande negativa effekter på kvinnors liv och hälsa, men som ändå är relativt okända för allmänheten, nämns i korthet nedan.

■ **PMS/PMDS** Ungefär 75 procent av kvinnor i fertil ålder är drabbade av premenstruella besvär (PMS). Majoriteten av dessa har milda symptom eller besvär. Svåra premenstruella besvär (PMDS) drabbar 3–5 procent av kvinnor i fertil ålder. Symptomen kännetecknas av nedstämdhet, oro, ångest och irritabilitet. Orsaken till varför en del kvinnor får PMDS är ännu inte klarlagt.

■ **Endometriosis** drabbar 10 % av kvinnorna. Livmoderslemhinnan sprids utanför livmodern till exempelvis äggstockarna och bukväggen. Det skapar en kronisk inflammation med svåra buksmärter. Endast symtomlindring genom smärtstillande medel, olika hormonbehandlingar och/eller operationer kan erbjudas. Sjukdomen medför ofta lång sjukskrivning. Ofta är fertilitetsbehandling nödvändig för att kunna bli gravid. Trots att sjukdomen är vanlig är den och dess symptom ganska okända bland allmänheten. Drabbade får därför ofta vänta länge på diagnos. Det saknas botande behandling.

■ **Polycystiskt ovariesyndrom (PCOS)** Namnet syftar på att det bildas många äggblåsor på äggstockarna på grund av förhöjda testosteronnivåer. Oregelbunden mens och oönskad hårväxt är andra symptom. Därtill drabbas många av fertilitetsproblem men även graviditetskomplikationer och en förhöjd risk för missfall. Förhöjd risk för utveckling av övervikt, typ 2-diabetes, cancer i de kvinnliga könsorganen samt oro och depression är också vanliga. Behandling med P-piller kan dämpa testosteronnivåerna, men överlag är behandlingen symtomriktad och fokuserad på livsstilsförändringar som ökad fysisk aktivitet och goda kost-

vanor. Uppskattningsvis är 15% av kvinnorna i Sverige drabbade men många är odiagnostiserade. Många får därmed inte behandling eller förebyggande insatser.

■ **Fibromyalgi** är ett svårbehandlat smärtsyndrom som uppskattningsvis ca 200 000 svenskar, övervägande kvinnor, lider av. Utbredd smärta i muskler och leder, svår trötthet, sömnstörning och kognitiva svårigheter är vanligt. Orsakerna till stora delar okända även om forskning från bland annat Karolinska Institutet visar på specifika förändringar i hjärnan hos dessa patienter. Drabbade upplever ofta att besvären inte tas på fullt allvar inom vården och att diagnosen tillslut blir en "restdiagnos" i brist på annan. De får därför ofta vänta länge på diagnos. Det saknas botande behandling.

■ **Känslig tarm (IBS, irritable bowel syndrome)** är det vanligast förekommande mag-tarmbesväret. Mer än 10 procent av befolkningen lider av symtom såsom buksmärta, gaser, diarré och förstoppning. Besvären är vanligare hos kvinnor än män. Orsakerna till IBS är till stora delar okända, vilket hindrar utvecklingen av effektiv behandling.

■ **Lipödem** är ett kroniskt tillstånd som framför allt drabbar kvinnor vid hormonella förändringar som under puberteten, graviditeten och menopausen. Orsaken bakom lipödem är inte fastställd men man vet att genetiska förändringar i fettvävnaden ökar fettcellernas storlek. Det leder till stora fettansamlingar framför allt på insidan av lår och knän. Lipödem är förknippat med smärta och stort stigma. Botande behandling saknas.

DÄRFÖR KRÄVS STRATEGISKA FORSKNINGSSATSNINGAR

Kristdemokraterna värnar forskningens autonomi för att stimulera de bästa och mest innovativa forskningsidéerna. Det fria forskningsstödet ska utgöra den stora merparten av forskningsfinansieringen och tilldelning ska styras av vetenskaplig kvalitet.

Kristdemokraterna ser likväl behov av att komplettera det fria forskningsstödet med ett antal strategiska forskningssatsningar inom områden som vi anser kräver särskild uppmärksamhet. Det handlar om forskning för att stärka

kvinnors hälsa, geriatrisk forskning för att stärka de äldres hälsa och forskning för att säkra framtidens energiförsörjning. Kristdemokraterna öronmärker därför resurser till dessa satsningar. Den exakta utformningen av de strategiska satsningarna bör formuleras av relevanta forskningsfinansiärer och forskarsamhället för att på bästa sätt tillvarata forskarnas kunskap, kreativitet och förmåga till såväl problemformulering som problemlösning.

K

D

—